

учебных дисциплин, обладающих общностью понятийного аппарата, образующих целостную систему и имеющих междисциплинарную структуру.

Специально разработанные для иностранных студентов задания в виде семантических карт помогают восполнить пробел в существующих разработках типовых тестов по русскому языку как иностранному, акцентируя внимание на заданиях для проверки знаний, навыков и умений.

Как учебный предмет и уникальная культура русский язык дает инструменты познания мира и разнообразный опыт: знаниевый, практический, творческой деятельности, эмоционально-ценностных ориентаций.

ЛИТЕРАТУРА

1. Панфёрова, К.Н. Гендерный принцип отбора лексики в лексические минимумы в методике преподавания русского языка как иностранного / К.Н. Панфёрова // Учёные записки: электронный научный журнал Томского государственного университета. – 2012. – № 3. – Т. 2.

ЛЕКСИКА-СЕМАНТИЧНЫ АНАЛІЗ ПАРЭМІЙ СА ЗНАЧЭННЕМ “ПРАЦА”

А.А. Жалуновіч

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў

Т.В. Крыжаноўская

Мінскі дзяржаўны мастацкі каледж імя А.К. Глебава,

г. Мінск, Рэспубліка Беларусь

Парэміі з’яўляюцца не толькі моўнай з’явай, але і актыўным паказчыкам нацыянальнай культуры, яе захавальнікам. Парэміі ахопліваюць усе сферы чалавечай дзейнасці, іх культурна-моўныя характарыстыкі – гэта сціслыя і трапныя тэксты. Яны вобразна, аргументавана і лаканічна сканцэнтравалі ў сабе трывалы пласт беларускіх культурных сэнсаў, якія можна разглядаць як культурныя стэрэатыпы.

Зварот да аналізу канцэпту “праца” абумоўлены значным месцам, якое займае праца ў жыцці любога этнасу, у тым ліку і беларусаў. Як род дзейнасці чалавека праца мае сацыяльны характар. Таму лексіка-семантычнае даследаванне зместу канцэпту “праца” ў беларускім парэмічным фондзе выклікае цікавасць з боку наяўнасці спецыфічных нацыянальных адносін беларусаў да працы.

Асноўная картатэка, створаная шляхам суцэльнай выбаркі, склала 182 адзінкі. Матэрыялам даследавання стаў слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і фразеалагізмаў Ф.М. Янкоўскага [1].

Аналіз прыказак і прымавак, якія адлюстроўваюць канцэпт “праца”, маюць розныя канцэптуальныя прыметы, але сярод іх можна заўважыць агульны сэнс-прызначэнне. Гэта, у сваю чаргу, дазволіла класіфікаваць парэміялагічны корпус наступным чынам: 1) па месцы працы ў жыцці чалавека, напрыклад: *Працаваць не любіш – чалавекам не будзеш; пачнеш ляніцца – будзеш з торбай валачыцца; калі старанна косяць, то і сена зімой не просяць; рана ўстанеш – многа зробіш*; 2) па характарыстыцы працы як працэсу (праца, у тым ліку і калектыўная, патрабуе сіл, намаганняў), напрыклад: *Калі добра пастарацца, то павінна атрымацца; языком масла не саб’еш і работы не зробіш; калі робіш у купе, не баліць у пупе; як робіш, так і зробіш*; 3) па выніках працы ў жыцці чалавека, напрыклад: *Работа і корміць, і поіць, і жыць вучыць; калі добра ўзарэш, то і ўраджай зьбярэш; рабі пільна, то дома будзе Вільня*; 4) па паводзінах людзей і іх адносінах да працы, напрыклад: *На яду мастак, а на работу сяк-так; з музыкі хлеб невялікі, а з гулякі – ніякі; работа ў добрага гаспадара заўсёды знойдзецца; як да чаркі – скоры, як да работы – хворы; і ў працы і ў танцы; маленькая прачка часам многа зробіць*.

Самую значную групу па колькасці ўжывання (51,6 %) склалі парэміі, якія выражаюць станоўчыя ці адмоўныя адносіны да працы. З іх 28,6 % – гэта парэміі, у якіх высмейваецца няўмелства, лянота і гульайства: *У няўмекі рукі не баляць; хто ўлетку халадуе, той узімку галадуе; абібок мяняе работу, як цыган куст; яму раніцаю росна, у поўдзень млосна, а ўвечары камары кусаюць; адна звычка гультаёў усіх: рабіць чужымі бакамі, а спаць і ляжаць на сваіх*. Падгрупа “ўхваленне працы, працавітасці і любові да працы” склала 23 %. Напрыклад: *Хоць рукі чорныя, але работа белая; работа чалавека не ганіць; хоць ціха ходзіць, але шчыра робіць; не так будзе, як пан скажа, а так будзе, як мужык зробіць; што ні ўзяў, тое і зрабіў*; 17,6 % парэміяй сцвярджаюць, што вынікі працы залежаць ад настойлівасці, руплівасці і ўмення. Дадзеная група вызначаецца выразным павучальным гучаннем, метафарычнасцю, своеасаблівасцю будовы (*хто дбае, той і мае; напрацуй да поту, над’ясі ў ахвоту*). Вылучаныя тры падгрупы з’яўляюцца яскравай ілюстрацыяй векавога працоўнага вопыту беларускага народа, які сцісла і вобразна прадставіў свае адносіны да сацыяльна неабходнай справы – працы.

Не менш цікава адлюстроўваюць кругазварот, няспыннасць і бясконцасць працы селяніна такія выразы, як *работы аж да суботы; за працаю свету не бачыць; і на працу і з працы без сонечка*. Непазбежнасць працы для нармальнага існавання чалавека знаходзім у наступных прыкладах: *Цяпер, брат, работу не рабіўшы, як і рукі не мыўшы, не будзеш жыць; і да грыба трэба нагнуцца*. Але ёсць колькасна невялікая частка парэмій (4,4 %), дзе выказваецца незадаволенасць сваёй працаю, якая не мае станоўчага выніку, ці наогул яе аб'ёмам. Такія прымаўкі і прыказкі прасякнуты песімістычным настроем (*працуем, працуем, а пахваліцца няма чым; бядняк робиць, а багаты лічыць; дзе няма ахвоты, там няма работы; Бог даў свята, а чорт – работу; каб яды – як на Дзяды, а робиць – як у нядзельку*).

Народныя выразы даюць выразнае ўяўленне і аб такім вопыце, як праца гуртам ці паасобку (*калі робиш у купе, не баліць у нупе*), лепей фізічная ці разумовая праца (*хто не працуе галавой, няхай працуе нагамі*), калі трэба выконваць той ці іншы від паўсядзённай работы (*касі каса, пакуль раса, раса далоў – касе дамоў; не марнуй часу дарэмна, вясна пройдзе – не вернеш і г. д.*).

Лексіка-семантычны аналіз беларускіх парэмій са значэннем “праца” паказвае, што ў гэтым канцэпце закладзены ўсе магчымыя сэнсы, звязаныя з умовамі жыцця беларуса, традыцыямі і народнай мараллю. Гэта дазваляе выказаць меркаванне, што парэміі – гэта вобразныя формулы, у якіх канцэнтравалася мудрасць нашых продкаў, іх светаразуменне і ўласнабеларускі менталітэт.

ЛІТАРАТУРА

1. Беларускія прыказкі, прымаўкі і фразеалагізмы / склад. Ф. Янкоўскі. – 3-е выд., дапрац., дад. – Мінск: Навука і тэхніка, 1992. – 491 с.

ОСОБЕННОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБЩЕНИЯ С ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ

Т.А. Захаренко, Е.И. Кулько

Белорусская государственная сельскохозяйственная академия,
г. Горки, Республика Беларусь

В связи с тем что современный вуз – это поликультурное пространство, в котором происходит диалог представителей разных